

Branje in šport – KIZ s prvošolci

Reading and Sport – Library Information Knowledge (LIK) with First-graders

Barbara Kavčič

Izvleček

V prispevku je prikazan primer izvedenih ur KIZ v prvem razredu v povezavi s predmetom šport, deloma pa tudi z matematiko, slovenščino in likovno umetnostjo. Učenci so ob izvajanju ur sledili ciljem KIZ in vseh omenjenih predmetov. Dejavnosti so se tako iz razreda in šolske knjižnice preselile v telovadnico, se pravi v okolje, ki ga navadno z branjem ne povezujemo, in sicer z zavedanjem, da so gibalne veščine za otroke v prvem letu šolanja zelo pomembne, saj posledično vplivajo na njegove govorne in jezikovne zmožnosti. Opisan primer tako predstavlja dejavnost po branju, ki poteka v obliki gibalnega poligona in štafetnih iger, s katerimi učenci utrjujejo in poglobljajo razumevanje in doživetje književnih besedil, krepijo svoje motorične spretnosti in utrjujejo osnovne matematične pojme, na koncu pa prebrana besedila podoživljajo tudi preko likovne dejavnosti.

Ključne besede:

KIZ, šolska knjižnica, gibanje, medpredmetno povezovanje, matematika, šport, likovna umetnost, slovenščina

Keywords:

Library Information Knowledge (LIK), school library, movement, cross-curricular connections, mathematics, sport, fine arts, Slovenian

Abstract

The article presents an example of LIK classes in the first grade in connection with the subject Sport, and partially also with Mathematics, Slovenian and Fine Arts. In cross-curricular classes, students followed the objectives of LIK as well as those of the other classes mentioned. The activities thus moved from the classroom and the school library to the gym, an environment that is usually not associated with reading, with the awareness that movement skills play a very important role in the child's development during the first year of schooling, affecting their speech and language competences. The example described in the article focuses on the after-reading activity, implemented in the form of a movement course and relay games, which helps students assimilate and deepen their understanding and experience of literary texts, develop their motor skills and learn the basic mathematical concepts. In the end, they rediscover the texts they have read through fine arts.

UDK 027.8:37.09.3

**Gibalno stimulativno
in pestro okolje
nedvomno
pomembno vpliva
na intelektualne
funkcije otrok.**

UVOD

V skladu z učnim načrtom se v prvem razredu veliko ciljev v okviru pouka slovenščine, tudi v povezavi s KIZ, uresničuje s pripovedovanjem in pravljičami, preko katerih otrok zaznava realnost in ustvarja domišljjske like. Velikokrat to nadgrajujemo z likovnimi dejavnostmi, preko katerih učenci na različne načine upodabljajo motive iz pravljič. Glede na to, da se v zadnjem času vse bolj poudarja pomen oz. vpliv fizične aktivnosti na otrokov intelektualni razvoj, hkrati pa živimo v času, ko je tudi povsem naravnih oblik gibanja (npr. plazenja, lezenja, poskakovanja) vedno manj, sem se odločila, da KIZ izvedem v povezavi s predmetom šport oz. da dejavnost po branju z učiteljico izvedeva v obliki preprostih gibalnih igrice, skozi katere učenci podoživljajo prebrane pravljičice in hkrati uresničujejo cilje več učnih predmetov. Kot pravi Čoh (2019, str. 5), »hoja, tek, poskakovanje, plezanje, plazenje in druge dinamične vaje ohranjajo možgane v aktivnem stanju, saj morajo ves čas vzpostavljati ravnotežje. Gibalno stimulativno in pestro okolje nedvomno pomembno vpliva na intelektualne funkcije otrok.« Zaradi povezave s tremi različnimi predmeti je predstavljen primer dobre prakse potekal skozi tri šolske ure, najprej v šolski knjižnici, druga ura v telovadnici, tretja ura pa v učilnici.

PREDHODNA PRIPRAVA UČENCEV NA URE KIZ

Učenci so že pred prihodom v knjižnico v okviru predmeta matematika osvojili, kako odkriti in ubesediti lastnost, po kateri so predmeti, telesa, liki, števila razporejeni (pravilno uporabljajo izraza večji, manjši), ter štetje, branje in primerjanje naravnih števil do 10. Poleg tega pa so pri pouku slovenščine od začetka šolskega leta sledili zastavljenim ciljem, kot jih opredeljuje učni načrt za slovenščino, področje književnosti, in sicer:

- učenci doživljajo interpretativno prebrano pravljičico,
- razvijajo zmožnost predstavljanja, vživljanja v osebo,

- razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa,
- ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil razumejo in uporabljajo izraza pravljičica in naslov.

POUK V ŠOLSKI KNJIŽNICI

Učenci so prišli v šolsko knjižnico s predznanjem oz. predhodno pripravo pri pouku slovenščine in matematike. Po uvodni motivaciji je sledilo branje oz. interpretacija treh različnih umetnostnih besedil, in sicer dveh slovenskih ljudskih pravljič, *Od lintverna* (v priredbi Anje Štefan) in *O rusici, ki je pregnala grdinico iz lisičje hišice* (slikanica *Zverinice, pozdravljene!*), ter pravljičice *Zmajček Zog* (J. Donaldson). Poskrbela sem, da je branje potekalo v prijetnem vzdušju, kjer so se otroci lahko sprostili in uživali ob poslušanju. Pri tem sem zasledovala naslednje cilje:

- učenec prisluhne pravljičici v knjižničnem okolju,
- doživlja estetsko ugodje ob knjižničarjevem branju ali pripovedovanju,
- vsebino podoživlja z ilustracijami v knjigah,
- se navaja na poslušanje.

Po končanih pravljičah je sledil trenutek za čustveni premor in zbiranje vtisov. Učenci so drug za drugim pripovedovali o svojih občutjih, o tem, kako so doživljali pravljičice. Učence sem z vprašanji spodbujala k temu, da so ubesedili svoje misli, pripovedovali o pravljičah in svojih izkušnjah, mislih, hotenjih, čustvih. In ne zgolj na ravni povzemanja vsebine, ampak tudi na ravni vživljanja v književne osebe, poistovetenja z njimi in privzemanja njihovih vlog.

POUK V TELOVADNICI

Sledil je drugi del, in sicer pouk športa, povezan s prej prebranimi in obravnavanimi umetnostnimi besedili, ki je v obliki gibalnih dejavnosti oz. štafetnih iger potekal v šolski

Gibalne veščine za otroka zagotovo pomenijo veliko več kot zgolj spretnost, saj z gibanjem pridobiva motorične veščine, senzorične izkušnje in si ustvarja številna spoznanja o sebi in svetu.

telovadnici. Učence sva z učiteljico razdelili v tri po številu enako velike skupine. Za vsako skupino posebej sva pripravili enak krajši poligon, sestavljen iz različnih didaktičnih pripomočkov in blazin. Najprej so hodili po nizki gredi, preskakovali nizke ovire in tekali med stožci. Nato so metali penasto kocko in v skladu s številom pik, ki so jih vrgli, sonožno poskakovali od obroča do obroča. V vsakem izmed obročev jih je čakala sličica, ki so jo pobrali in nadaljevali s poligonom – s sličico v rokah so se kotalili preko blazine in plazili pod tunelom ter jo prinesli na konec. Ko so vsi učenci iz skupine prišli vsak s svojo sličico v rokah do konca poligona, so izpolnjevali nalogo, ki je bila povezana s sličicami, ki so jih pobrali. Prva naloga je bila zastavljena tako, da je bil na sličicah junak iz pravljice Zmajček Zog, in sicer v različnih velikostih. Ko so vsi učenci iz posamezne skupine prišli na konec poligona, so jih morali razvrstiti po velikosti, od najmanjšega do največjega. S tem je bila štafetna igrice zaključena, skupina, ki je najhitreje opravila z zastavljeno nalogo, je zmagala. V drugem delu so jih v obročih čakali delčki sestavljanke iz prej prebranih pravljic. Ko so vsi učenci v skupini prišli do cilja, so skupaj sestavili sestavljanko. Zmagala je tista skupina, ki je prva sestavila sestavljanko in pravilno poimenovala pravljico, na katero se je sestavljanka nanašala. V tretjem sklopu pa so jih na koncu čakale naslovnice prebranih pravljic, v obročih znotraj poligona pa sličice, ki so prikazovale posamezne motive iz prebranih del. Na koncu so motive razvrstili k ustreznim naslovnici. Zopet je zmagala tista skupina, ki je prva pravilno opravila zadano nalogo. Učenci so v opisanih štafetnih igrice izredno uživali. Drug drugega so spodbujali, da so čim hitreje pravilno opravili vse gibalne naloge, skozi fizično aktivnost so podoživljali vsebino prebrane pravljice, hkrati pa so morali sodelovati med seboj, saj so le skupaj oz. kot skupina, vendar s sodelovanjem vsakega posameznika, lahko uspešno opravili zadano nalogo.

Kot pravi Rajović (2015), je pomembno, da otrok z gibanjem razvija kompleksne gibe, zato med igre, ki jih velja spodbujati, sodijo igre z

žogo, kolenico, vrtenje okoli svoje osi, odlične pa so tudi igre s karticami (spomin), zbiranje sličic, raziskovanje in opazovanje okolice, branje zemljevidov, prepoznavanje različnih simbolov, pripovedovanje zgodb, ugank, besedne igre. In ravno zaradi tega sva v okviru predstavljenih ur uporabili nekatere od naštetih iger. Gibalne veščine torej za otroka zagotovo pomenijo veliko več kot zgolj spretnost, saj z gibanjem pridobiva motorične veščine, senzorične izkušnje in si ustvarja številna spoznanja o sebi in svetu.

POUK V RAZREDU

V tretji, zadnji uri KIZ so vsebino prebranih umetnostnih besedil še likovno poustvarjali. Iz krep papirja in papirnatih tulcev so izdelovali papirnate zmajčke. Z likovno dejavnostjo so se tako učenci po gibalnem delu umirili, sprostili in motive iz obravnavanih umetnostnih besedil podoživeli ter utrdili še preko likovne dejavnosti. Tudi to sva izvajali in načrtovali skupaj z učiteljico. Ob tem sva sledili naslednjim ciljem predmeta likovna umetnost:

- učenec se spontano, doživeto in igrivo likovno izraža,
- izkazuje sposobnost opazovanja in v likovni izdelek vnaša podrobnosti,
- uporabi obravnavane likovne materiale in orodja,
- pridobljena likovna znanja in spretnosti povezuje z vsebinami drugih predmetov.

SKLEP

Branje v otrokovem prvem letu šolanja spremlja vrsta dejavnosti, ki prispevajo k dovzetnosti za književnost, spodbujajo jezikovni in intelektualni razvoj, razvijajo zanimanje za različna področja in prispevajo k razvoju bralnih navad. Ravno zaradi tega sva v sodelovanju z učiteljico ure KIZ načrtovali tako, da sva branje nadgradili z različnimi, zgoraj opisanimi dejavnostmi, ob katerih sva uresničevali cilje učnih predmetov šport, slovenščina, matematika in likovna umetnost. Poseben poudarek sva namenili gibanju, z

zavedanjem, da so gibalne veščine v prvem letu šolanja za otroke izredno pomembne, saj krepijo njihovo govorno in jezikovno kompetenco. Ob tem velja kot metodo dela posebej poudariti tudi sodelovalno učenje – štafetne igrice so uspešno zaključili le, če so bili uspešni vsi skupaj. Svoj cilj so torej dosegli le, ko so svoje cilje dosegli tudi ostali člani skupine. Se pravi, je morala med njimi

obstajati čim bolj neposredna interakcija, morali so se pogovarjati in skupaj poiskati ustrezno rešitev. Vsak posameznik je nosil svoj del odgovornosti ter prispeval h končnemu rezultatu. Vse predstavljene dejavnosti pa so vodile k osnovnemu cilju – spodbujanju branja in pozitivnega odnosa do zapisane besede. ●

Viri in literatura

- Bregant, T. (2017). Naši malčki so neutrudni iskalci in raziskovalci – to je vrojeno v možgane umnega človeka. Dostopno na: <https://familylab.si/wp-content/uploads/2017/08/Malcki-iskalci-raziskovalci-predavanje-Tina-Bregant.pdf>. (20. 12. 2019).
- Čoh, M. (2019). Ali gibanje vpliva na intelektualni razvoj otoka? Dostopno na: <https://e-ravnatelj.si/vsebine/strokovno-pedagosko-podrocje/pedagosko-delo/ali-gibanje-vpliva-na-intelektualni-razvoj-otroka/> (20. 12. 2019).
- Donaldson, J. (2010). *Zmajček Zog*. Tržič: Učila International.
- Knjižnična informacijska znanja. Program osnovnošolskega izobraževanja (2005). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Knjiznicna_inf_znanja.pdf (6. 1. 2020).
- Od lintverna: slovenska ljudska pravljica v priredbi Anje Štefan* (2012). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Peklaj, C. (2001). *Sodelovalno učenje – ali kdaj več glav več ve*. Ljubljana: DZS.
- Rajović, R. (2015). *Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Učni načrt. Program osnovna šola. Likovna umetnost (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_likovna_vzgoja.pdf (6. 1. 2020).
- Učni načrt. Program osnovna šola. Matematika (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_matematika.pdf (6. 1. 2020).
- Učni načrt (posodobljena izdaja). Program osnovna šola. Slovenščina (2018). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.
- Učni načrt. Program osnovna šola. Športna vzgoja (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf (6. 1. 2020).
- Zverinice pozdravljene!/: sedem najlepših živalskih pravljič iz Rezije* (2016). Ljubljana: Mladinska knjiga.

BARBARA KAVČIČ, prof. slovenščine in univ. dipl. bibl., šolska knjižničarka
in učiteljica slovenščine na OŠ Piriče
Naslov: Osnovna šola Piriče, Zg. Piriče 37/b, 1215 Medvode
E-naslov: barbara.kavcic@guest.arnes.si